

RUDOLF URBÁNEK

* 7.9.1877 Slaný, okr. Kladno – † 26.7.1962 Praha

Rudolf Urbánek byl český historik, znalec husitství a první profesor československých dějin na Masarykově univerzitě v Brně. Narodil se 7. září 1877 Františce a Karlu Urbánkovým jako nejmladší z osmi dětí ve Slaném (okres Kladno). Jeho otec provozoval řeznickou živnost. Studoval na slánském gymnáziu a na české filosofické fakultě pražské Karlo-Ferdinandovy univerzity, obor dějepis a zeměpis. Řadí se mezi žáky Jaroslava Golla. V roce 1901 se stal doktorem filozofie. Poté více než 10 let působil Rudolf Urbánek jako středoškolský pedagog v Lounech, Hradci Králové a v Pardubicích. V tomto období se také narodila jeho jediná dcera Emma Urbánková.

V roce 1911 vydává studii *Kancelář Jiřího z Poděbrad*. Ve stejné době přijímá nabídku Václava Novotného a společně začínají práci na monumentálních *Leichterových Českých dějinách*. (jeho je I. svazek- *Věk poděbradský* coby 4. díl *Českých dějin*). Kniha vyšla v roce 1915 a zároveň se stala jeho habilitačním spisem. Roku 1916 se stává Rudolf Urbánek docentem českých dějin na filosofické fakultě pražské české univerzity.

V srpnu roku 1920 byl jmenován řádným profesorem československých dějin na nově vzniklé *Masarykově univerzitě*. Tímto se stal nejmladším členem trojlístku „Otců zakladatelů“ nového brněnského historického semináře (zde také Julius Glucklich a Bohumil Navrátil). Urbánkův vztah k Brnu byl převážně chladný, necítil se zde komfortně. Jeho pravým domovem byla Praha, kam ho táhla potřeba být v blízkosti hlavních pražských archivů a knihoven. Také kvůli již započaté práci s Václavem Novotným na zmiňovaných *Českých dějinách*. V Brně občas zanedbával své fakultní povinnosti, což se setkávalo s nevolí jeho kolegů. Na druhou stranu mu zde musíme připsat zásluhy např. na budování seminární knihovny.

V roce 1932 byl zvolen mimořádným a v r. 1934 řádným členem I. Třídy *České akademie věd a umění*. V období německé okupace se věnoval legendám (*Kristiánova*). Po válce byl zvolen řádným členem *České společnosti nauk*. Zároveň se stal na tři roky členem politické strany národně socialistické. Komunistický poučovací režim byl k Rudolfu Urbánkovi poměrně shovívavý, zhruba podle posudku v jeho kádrovém spisu, že je *schopný vědec*, ale *idealista a individualista* a na fakultě za něj není náhrady. Po vzniku ČSAV se stal jedním z prvních akademiků a v 50. letech publikoval řadu *analytických* prací (*Starší obdoba rukopisu Jenského*, rukopis *Gottinský*, *Satirické skládání budyšínského rukopisu M. Vavřince z Březové z r. 1420* a další). Za zásluhy o českou vědu byl roku 1957 vyznamenán Řádem práce. Rudolf Urbánek umírá 26. července 1962 v Praze.

Dílo:

- Těžištěm zájmů byla doba *předhusitská, husitské hnutí a doba poděbradská*.
- Celkem napsal 273 titulů.

Věk Poděbradský I-IV:

- První díl vydán v roce 1915, poslední IV. Roku 1962.
- Imponuje rozsahem, věcností, důkladnou heuristikou a kritikou všech dostupných pramenů
- Věnuje se dynastické periodizaci od smrti Zikmundovy do konce vlády dynastie Jagellonců. Soustředí se nejvíce okolo doby poděbradské.
- První dva díly pojednávají o dějinách dvou desetiletí 1438-1456, Urbánek jimi vstupoval na dějinný úsek, který po Palackém a Tomkovi ležel ladem a vyžadoval nový průzkum známého i neznámého materiálu.
- Urbánkův výklad vychází z politické krize v době bezkráloví po smrti Zikmundově, sleduje poté vzestup Jiřího z Poděbrad. Ten se stává středem Urbánkova zájmu a skutečným

Tomáš Vizner
484883

hrdinou díla. Jemu věnuje svou pozornost a hájí ho proti soudobým nepřátelům. Cení jeho státnickou schopnost a politický realismus. Jiří směřuje podle Urbánka k panovnickému absolutismu a jeho životním cílem je uzavřít husitskou revoluci, uvést ji ve smír se světem a zaručit zemi mír.

- Poslední díl píše Urbánek na sklonku svého života (Čechy za kralování Jiříka z Poděbrad: Léta 1460-1464), takže po necelých 50-ti letech dokončuje své monumentální dílo.

Další díla:

- **Kancelář krále Jiřího** (1911)
- **K české pověstí královské** (1916)
- **Konec Ladislava Pohrobka** (1924)
- **Jan Žižka** (1925)
- **Husitský král** (1926)
- **Dvě studie o době poděbradské** (1929)
- **Počátky českého mesianismu** (1929)
- **Český mesianismus v době hrdinské** (1930)
- **Bitva u Domažlic 1431.** (1932)
- **Lipany a konec polních vojsk** (1934)
- **Legenda tzv. Kristiána ve vývoji předhusitských legend ludmilských i václavských a její autor** – 1. a druhý díl (jsou vázány dohromady- 1948)
- **Z husitského věku: výbor husitských úvah a studií** (1957)

Literatura:

- KUTNAR, František-MAREK, Jaroslav. Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: Od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1997, s.703-711.
- PÁNEK, Tomáš: Rudolf Urbánek a Masarykova univerzita. In: Víšek, Zdeněk-Hrabánková Blažena (eds.) Česká husitská reformace: historie, osobnosti, teologie, umění (=Slánské rozhovory 2010). Slaný 2011, s. 47-51.

Online zdroje:

- Rudolf Urbánek, 125 let od narození - Akademický bulletin. [online]. Dostupné z: <http://abicko.avcr.cz/archiv/2002/11/obsah/rudolf-urbanek-125-let-od-narozeni.html>
- Rudolf Urbánek. [online]. Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=417